

ҚАЗАҚСТАН ҰЛТТЫҚ БАНКІ

КРЕДИТТЕУ ЖӨНІНДЕ БАНКТЕРГЕ
ПІКІРТЕРІМ ЖҮРГІЗУ
2017 ЖЫЛҒЫ 3-ТОҚСАН

Кредиттеу жөнінде банктерге пікіртерім жүргізу¹

2017 жылғы 3-тоқсан

Корпоративтік секторды кредиттеу

Қаржылық емес ұйымдарға қатысты кредиттік саясат жалпы сектор бойынша қатаң күйінде сақталуда (1-сурет). Кредиттік саясатты қатаңдату ірі және шағын бизнеске қатысты болды; орта бизнес бойынша өзгерістер болған жоқ.

Кредиттік саясаттың қатаңдауына әсер ететін факторлардың ішінде банктер депозиттік қорландыру құнының өскенін, несие портфеліндегі тәуекелі жоғары қарыздар үлесінің ұлғайғанын, кепілмен қамтамасыз ету құнын төмендету тәуекелін және басқаларды атап өтті (3-сурет). Сондай-ақ банктер аталған сегментке тән фактор ретінде ірі бизнестің төлем жасаудағы бұзушылықтарын атап өтті.

Кредиттік саясаттың қатаңдауы кепілге және қарыз алушының қаржылық жағдайына қойылатын талаптардың барынша жоғары болуында байқалды. Сонымен қатар, сапалы клиенттер үшін бәсекелестіктің күшеюі кредиттер бойынша мөлшерлемелердің төмендеуіне әсер етті (4, 5-суреттер). Шағын және орта бизнестің маусымдық белсенділігі аясында банктердің кредит беруге дайындығы өсті (2-сурет). Сондай-ақ банктер қарыздың ең жоғарғы мөлшерін және өтеу мерзімін ұлғайту түріндегі мемлекеттік бағдарламалардың қаражатын тарту есебінен кредиттеу талаптарының жеңілдегенін атап өтті (4-сурет).

Банктер корпоративтік клиенттер тарапынан сұраныстың өскенін атап өтті. Бұл ретте орта кәсіпкерлік үшін ғана сұраныстың өсуі болжамдардан асып кетті (2-сурет). Банктер айналым капиталы үшін теңгемен қысқамерзімдік қарыздарға сұраныстың өскенін атап өтті. Банктердің пікірінше ұлттық валюта бағамының құбылмалылығына байланысты шетел валютасымен қарыздарға сұраныс төмендеді. Банктер 4-тоқсанда корпоративтік кредиттерге сұраныс мөлшерлемелердің төмендеуі аясында одан әрі өсетін болады деп болжайды (2,4-суреттер).

Жекелеген банктердің пікірінше Қазақстанның банк секторындағы тұрақсыз ахуалдың салдарынан шетелдік банктердің сауданы қаржыландыруға дайын болуы бәсеңдеді. Нәтижесінде аккредитивтерге сұраныс төмендеді және банктердің болжамдарына сәйкес аталған үрдіс келесі тоқсанда да сақталады.

Банктердің болжамдары бойынша келесі тоқсанда тиісті қарыз алушылардың тәуекелдері өседі, қарыз алушылардың қаржылық жағдайы нашарлайды және кредиттердің мерзімін ұзарту жиілейді. Банктер қарыздар бойынша дефолттардың және ұзақ уақыт бойы мерзімін өткізудің өсуін күтуде. Банктер бұрынғыдай корпоративтік секторды кредиттеуге, шағым-талап жұмыстарын, оның ішінде кепіл мүлкін өндіріп алу, бұрыннан бар борышты қайта құрылымдау және проблемалық кредиттерді есептен шығару бойынша операцияларды жандандыруға қатысты қатаң позицияны ұстануға ниетті (1, 13-суреттер).

¹ Ұлттық Банк банктерге кредиттеу жөнінде 3-тоқсанға пікіртерімді 2017 жылғы қазанда жүргізді.

Тексеру нәтижелері өлшемдердің ұлғайғанын (жеңілдегенін) белгілейтін респонденттердің үлесі мен оның азаюын (қатаңдағанын) белгілеген респонденттердің үлесі арасындағы айырма болып табылатын таза пайыздық өзгерістерді есептеу арқылы реттеледі. Оң мән өлшемдердің өсуі (жеңілдеу) үрдісі туралы, теріс мән – төмендеуі (қатаңдауы) туралы куәландырады. Бұл ретте таза пайыздық өзгерістің мәні өлшемдердегі өзгерістің шамасын көрсетпейді, тек өзгеріс бағытын ғана көрсетеді.

Жеке тұлғаларды кредиттеу

Жеке тұлғаларды кредиттеуде банктер жылдың басынан бері саясаты өзгермеген ипотекадан басқа, бөлшек кредиттеудің барлық түрлері бойынша кредит саясатын қатаңдатты (6-сурет). Несие портфелі сапасының төмендеуін болдырмау мақсатында банктер кепілге қойылатын талапты көтеріп және ең жоғарғы өтеу мерзімін қысқартып ипотекаға ұсынысты шектеді (9-сурет).

«Нұрлы жер» тұрғын үй құрылысы бағдарламасының шеңберінде ипотекалық қарыздарды субсидиялаудың мөлшерлемелердің төмендеуіне әсері туралы банктердің болжамдарына қарамастан ипотекалық кредиттеу мөлшерлемелерінің өскені байқалды. 4-тоқсанда банктер ипотекаға мөлшерлемелердің өзгеретінін күтпейді.

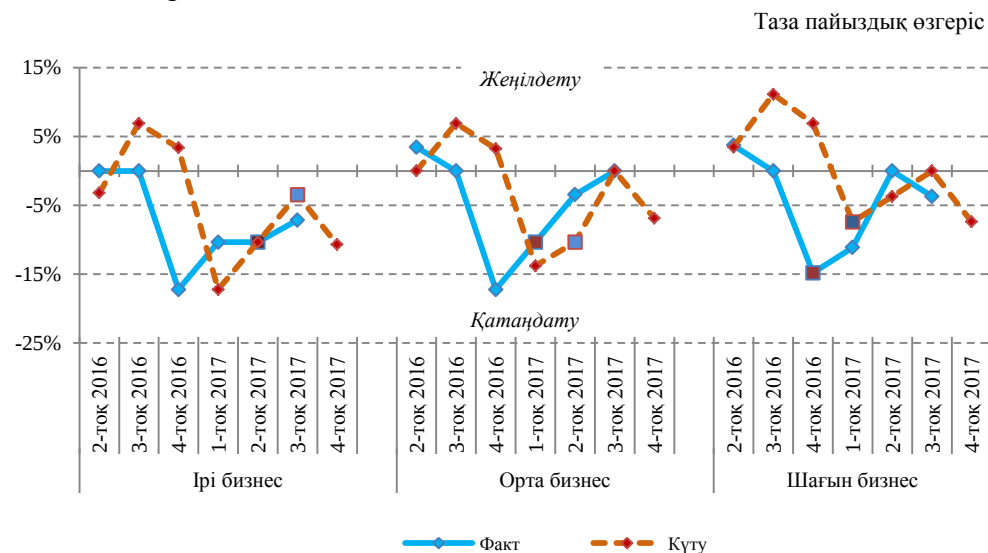
Сонымен қатар, жыл бойы ипотекалық кредиттерге сұраныс жоғары болып қалып отыр (7-сурет). Банктер бұны ішінара «Нұрлы жер» бағдарламасының іске қосылуымен, сондай-ақ жылжымайтын мүлік нарығының тұрақтануымен, баға белгілеудегі долларсызданумен және инвестициялық сұраныстың төмендеуімен байланыстырды, маркетингтік акциялар мен жарнама компанияларының ролін атап өтті.

Тұтынушылық кредиттеу бойынша кредиттік саясатты қатаңдату қарыз алушылардың төлем жасауға қабілеттілігіне қойылатын талаптарды күшейтуде және жасы мен жұмыс өтілі жөніндегі талаптардың қатаңдауында байқалды (6, 11-суреттер). Бұл қарыз алушылардың төлем жасауға қабілеттілігімен байланысты тәуекелдердің ұлғаюы, қорландыру құнының өсуі және экономикалық құлдырауды күтулер нәтижесінде болды (10-сурет). Бөлшек кредиттеудің барлық түрлері бойынша сыйақы мөлшерлемесіне байланысты емес комиссияның өскені байқалды (9, 11-суреттер).

Қарыз алушыларға қойылатын талаптардың қатаңдауына қарамастан кепілсіз тұтынушылық кредиттеу қарқындай түсті. Банктердің пікірінше, бұған сұраныс тарапынан тұтынушылардың кірістерге сенімділігінің өсуі, кредит құнының төмендеуі, ал ұсыныс тарапынан клиенттерді іріктеу және кредит беру үшін ақпараттық технологиялардың таралуы әсер етті (7-сурет).

Банктердің болжамдары бойынша 4-тоқсанда бөлшек кредиттеудің барлық түрлеріне сұраныстың өсуі жалғасатын болады (7, 12-суреттер). Сонымен қатар, бұрыннан бар қарыз алушылар бойынша тәуекелдердің, оның ішінде қарыз алушылардың қаржылық жағдайының нашарлауына байланысты тәуекелдердің сақталуы күтілуде. Осының салдарынан банктер кепілге қойылған мүлікті өндіріп алу, борышты қайта құрылымдау және проблемалық кредиттерді есептен шығару бойынша операцияларды жандандыруды күтеді (14, 15-суреттер).

1-сурет. Банктердің корпоративтік секторға кредиттік ресурстар жөніндегі кредиттік саясаты.

(а) Тексеру нәтижелері өлшемдердің «ұлғайғанын» («жеңілдегенін») белгілейтін респонденттердің үлесі мен оның «азаюын» («қатаңдағанын») белгілеген респонденттердің үлесі арасындағы айырма болып табылатын «таза пайыздық өзгерістерді» есептеу арқылы бағаланады. Оң мән өлшемдердің өсу (жеңілдеу) үрдісі туралы, теріс мән – төмендеуі (қатаңдауы) туралы куәландырады

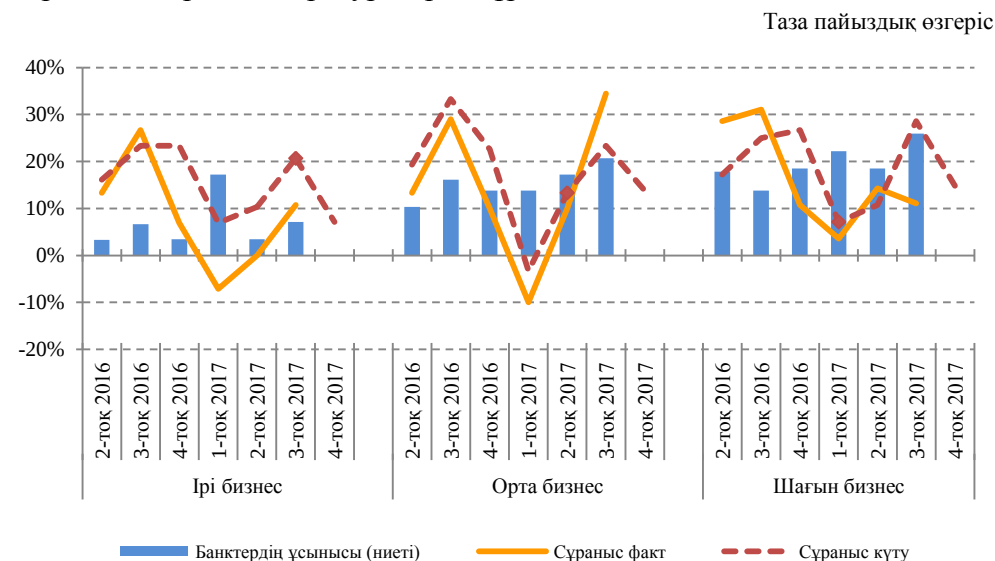
(б) Бөлім: I. Банктік кредиттеу нарығы, I.1. Корпоративтік сектор.

№6 сұрақ: Соңғы 3 айда кредиттеу субъектілері бойынша сіздің кредиттік саясатыңыз өзгеріске ұшырады ма?

№ 16 сұрақ: Сіздің ойыңызша, келесі 3 ай ішінде кредит саясаты қандай өзгерістерге ұшырайды?

(с) Оң таза пайыздық өзгеріс ипотекалық кредиттеу талаптарын жеңілдету белгісі болады.

2-сурет. Банктердің кредит беру ниеті және кәсіпкерлік субъектілері тарапынан кредиттік ресурстарға сұранысы.

(а) 1-суреттің астындағы ескертпені (а) қараңыз

(б) Бөлім: I. Банктік кредиттеу нарығы, I.1. Корпоративтік сектор.

№1 сұрақ: Соңғы 3 айда қарыз алушылар тарапынан кредиттерге сұраныс қалай өзгерді (сұраныстың маусымдық ауытқуларды қоспағанда)?

№5 сұрақ: Өткен 3 айда субъектілерді кредиттеу бойынша Сіздің банктің кредит беру ниетінің* өзгеруін қалай бағалайсыз (қазіргі сәтте 3 ай бұрынғы кезеңмен салыстырғанда)?

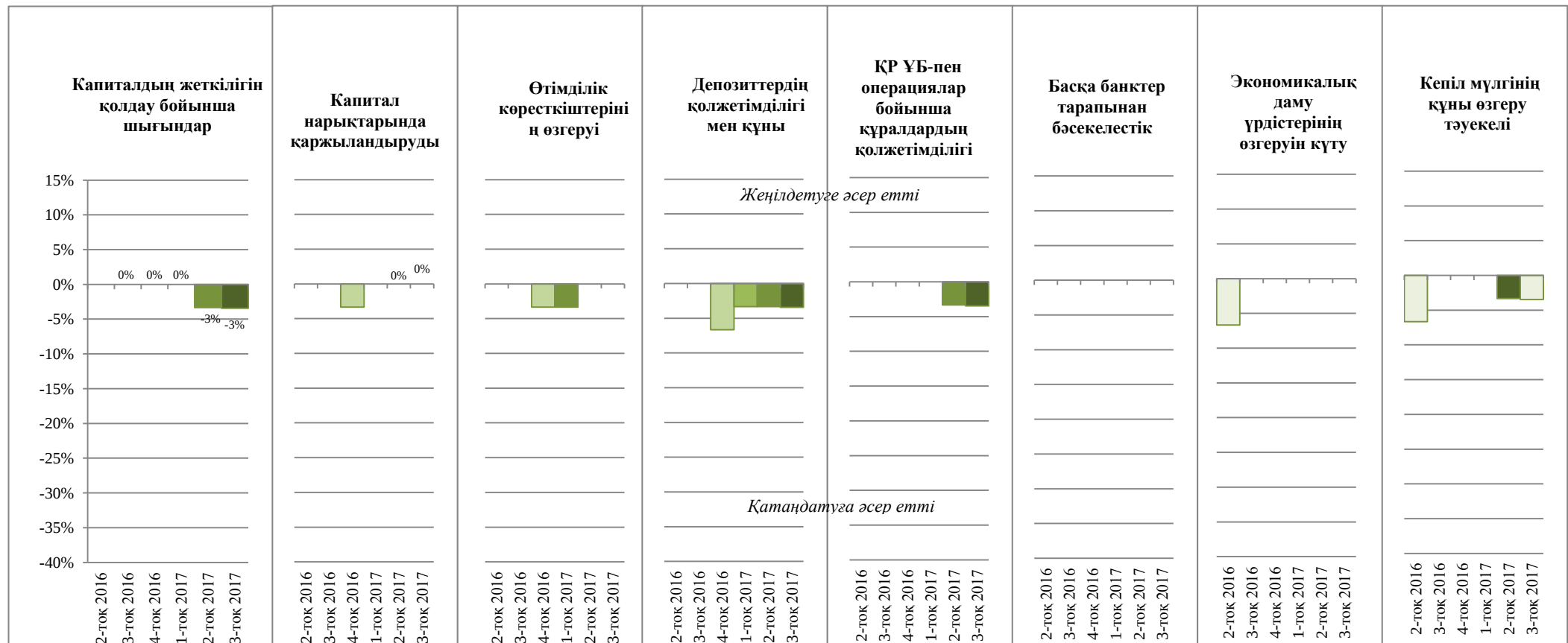
№13 сұрақ: Сіздің ойыңызша, келесі 3 ай ішінде кредиттеу субъектілері бойынша сіздің банктің кредиттеріне сұраныс қалай өзгереді?

(с) Оң таза пайыздық өзгеріс кәсіпкерлердің кредиттік ресурстарға сұранысының ұлғаюының және банктердің кредиттерді беру ниетінің ұлғаюының белгісі болады.

*Кредит беру ниеті банктің кредиттік тәуекелдің, нарықтық үлестің, сегменттен пайда көруінің және басқалардың қалыптасқан деңгейінде кредиттік қызметті жүзеге асыруға дайындығын білдіреді. Жауап беру кезінде кредит беру ниетінің тәуелсіздігі қағидатына және кредиттік саясатқа қарай шешім қабылдау қажет.

3-сурет. Кредит саясатына жекелеген факторлардың әсері.

Таза пайыздық өзгеріс

(a) 1-суреттің астындағы ескертпені қараңыз (a).

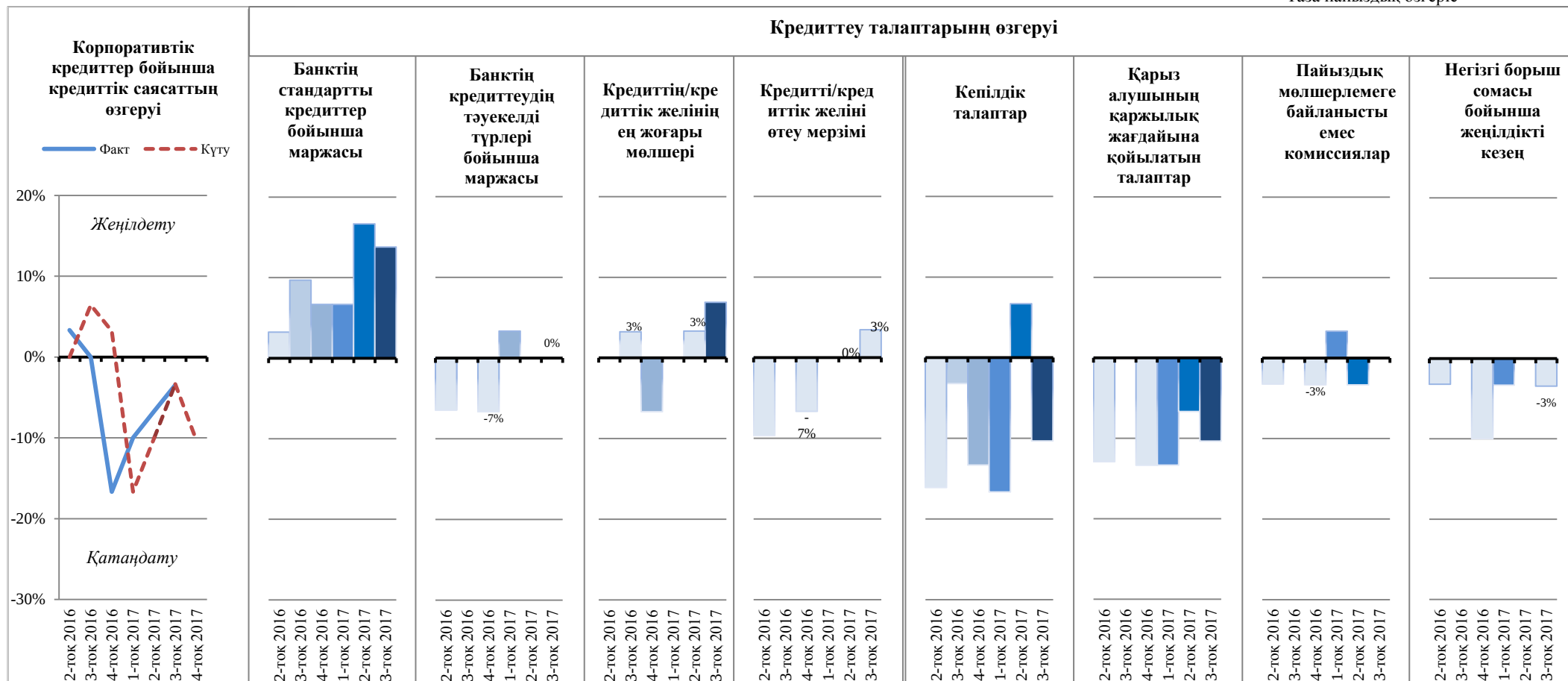
(b) Бөлім: I. Банктік кредиттеу нарығы, I.1. Корпоративтік сектор.

№8 сұрақ: Төменде келтірілген факторлар сіздің банктің кредиттік саясатына қалай әсер етті?

(c) Оң таза пайыздық өзгеріс қаржылық емес ұйымдарға қатысты кредит саясатын жеңілдетуге оң әсердің белгісі болады.

4-сурет. Қаржылық емес ұйымдар бойынша кредит саясаты және кредиттеу талаптары.

Таза пайыздық өзгеріс

(а) 1-суреттің астындағы ескертпені қараңыз (а).

(б) Бөлім: I. Банктік кредиттеу нарығы, I.1. Корпоративтік сектор.

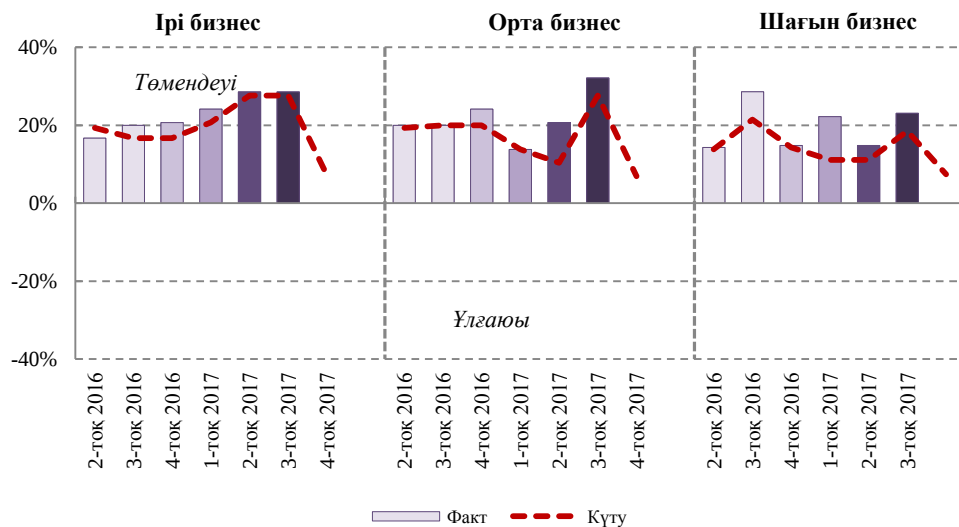
№6 сұрақ: Соңғы 3 айда кредиттеу субъектілері бойынша сіздің кредиттік саясатыңыз өзгеріске ұшырады ма?

№9 сұрақ: Соңғы 3 айда кредит беру талаптары қалай өзгерді?

(с) Оң таза пайыздық өзгеріс қаржылық емес ұйымдарға қатысты кредит саясатын жеңілдету және кредиттеу талаптарын жеңілдету белгісі болады.

5-сурет. Кредиттік ресурстарға сыйақы мөлшерлемесі.

Таза пайыздық өзгеріс

(а) 1-суреттің астындағы ескертпені қараңыз (а).

(б) Бөлім: I. Банктік кредиттеу нарығы, I.1. Корпоративтік сектор.

№10 сұрақ: Соңғы 3 айда кредиттер бойынша сыйақы мөлшерлемесі қалай өзгерді?

№18 сұрақ: Сіздердің ойыңызша келесі 3 ай ішінде кредиттер бойынша сыйақы мөлшерлемесі қалай өзгереді?

(с) Оң таза пайыздық өзгеріс корпоративтік секторға берілетін кредиттерге сыйақы мөлшерлемесін төмендету белгісі болады.

6-сурет. Банктердің жеке тұлғаларға берілетін кредиттік ресурстары бойынша кредиттік саясаты.

(а) 1-суреттің астындағы ескертпені қараңыз (а).

(б) Бөлім: I. Банктік кредиттеу нарығы, I.2. Жеке тұлғалар.

№5 сұрақ: Соңғы 3 айда жеке тұлғаларға қатысты сіздің кредит саясатыңыз өзгеріске ұшырады ма?

№14 сұрақ: Сіздің ойыңызша, келесі 3 ай ішінде жеке тұлғаларға қатысты кредит саясаты қандай өзгерістерге ұшырайды?

(с) Оң таза пайыздық өзгеріс кредит саясатын жеңілдету белгісі болады.

7-сурет. Банктердің кредиттерді беру ниеті және жеке тұлғалар тарапынан кредит ресурстарына сұраныс.

(а) 1-суреттің астындағы ескертпені қараңыз (а).

(б) Бөлім: I. Банктік кредиттеу нарығы, I.2. Жеке тұлғалар.

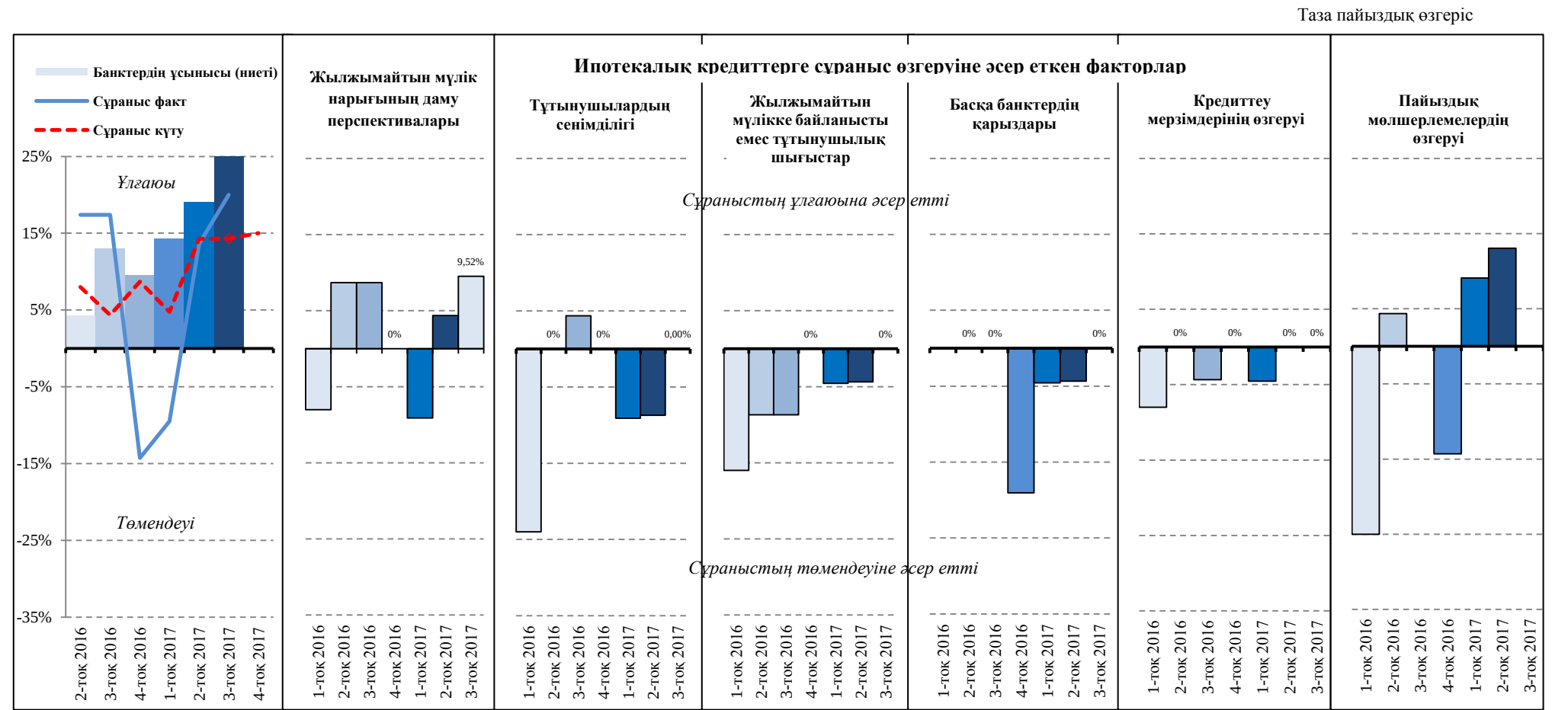
№1 сұрақ: Маусымдылықты қоспағанда, жеке тұлғалар тарапынан соңғы 3 айда кредитке деген сұраныс қалай өзгерді?

№4 сұрақ: Сіз өз банкіңіздің өткен 3 айда жеке тұлғаларға кредиттер беру ниетін* қалай бағалайсыз (қазіргі сәтті өткен 3 ай бұрынғы кезеңмен салыстырғанда)?

№12 сұрақ: Сіздің ойыңызша, келесі 3 ай ішінде жеке тұлғалар тарапынан сіздің банктің кредиттеріне сұраныс қалай өзгереді?

(с) Оң таза пайыздық өзгеріс жеке тұлғалардың кредиттік ресурстарға сұранысы ұлғаю және банктердің кредиттерді беру ниетінің ұлғаю белгісі болады.

8-сурет. Жекелеген факторлардың ипотекалық кредиттеуге қатысты кредит саясатына әсері.

(а) 1-суреттің астындағы ескертпені қараңыз (а).

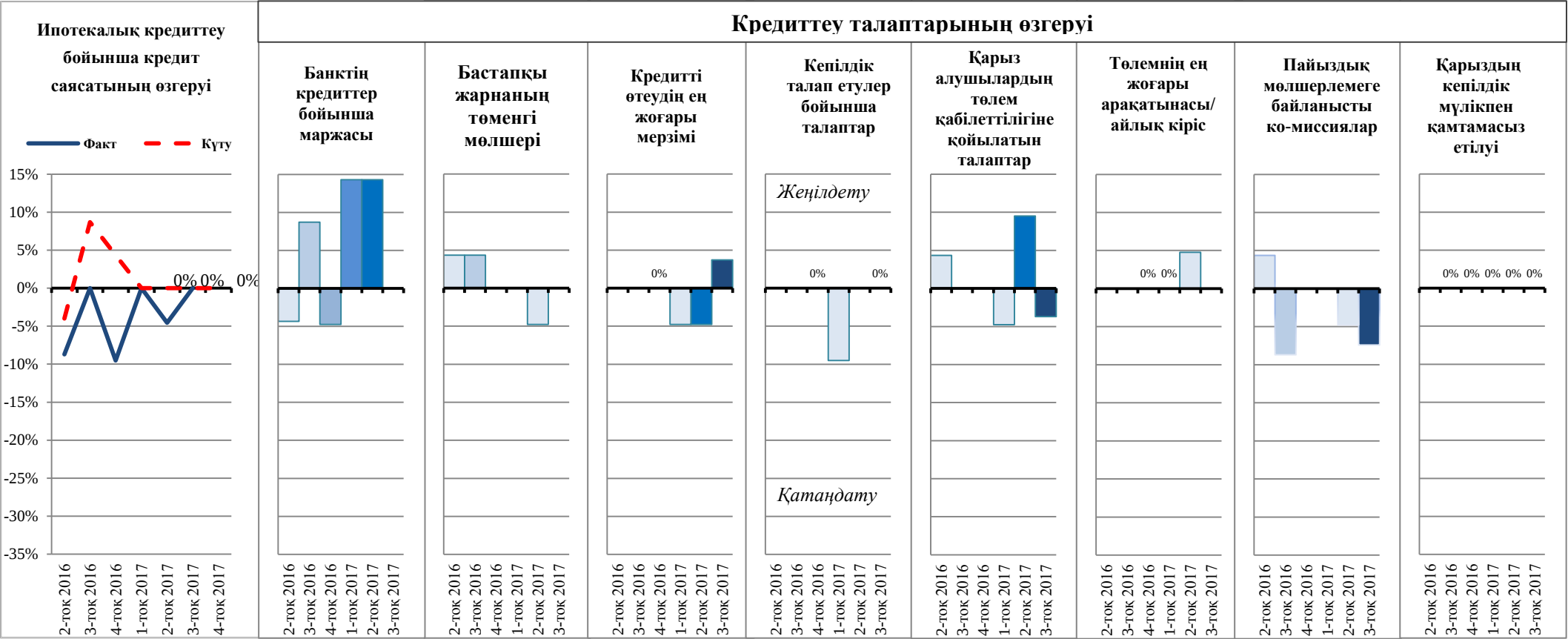
(б) Бөлім: I. Банктік кредиттеу нарығы, I.2. Жеке тұлғалар.

№6 сұрақ: Төменде келтірілген факторлар ипотекалық кредиттеуге қатысты сіздің банкіңіздің кредит саясатындағы өзгеріске қалай ықпал етті?

(с) Оң таза пайыздық өзгеріс ипотекалық кредиттеуге қатысты кредит саясатын жеңілдетуге оң әсердің белгісі болады.

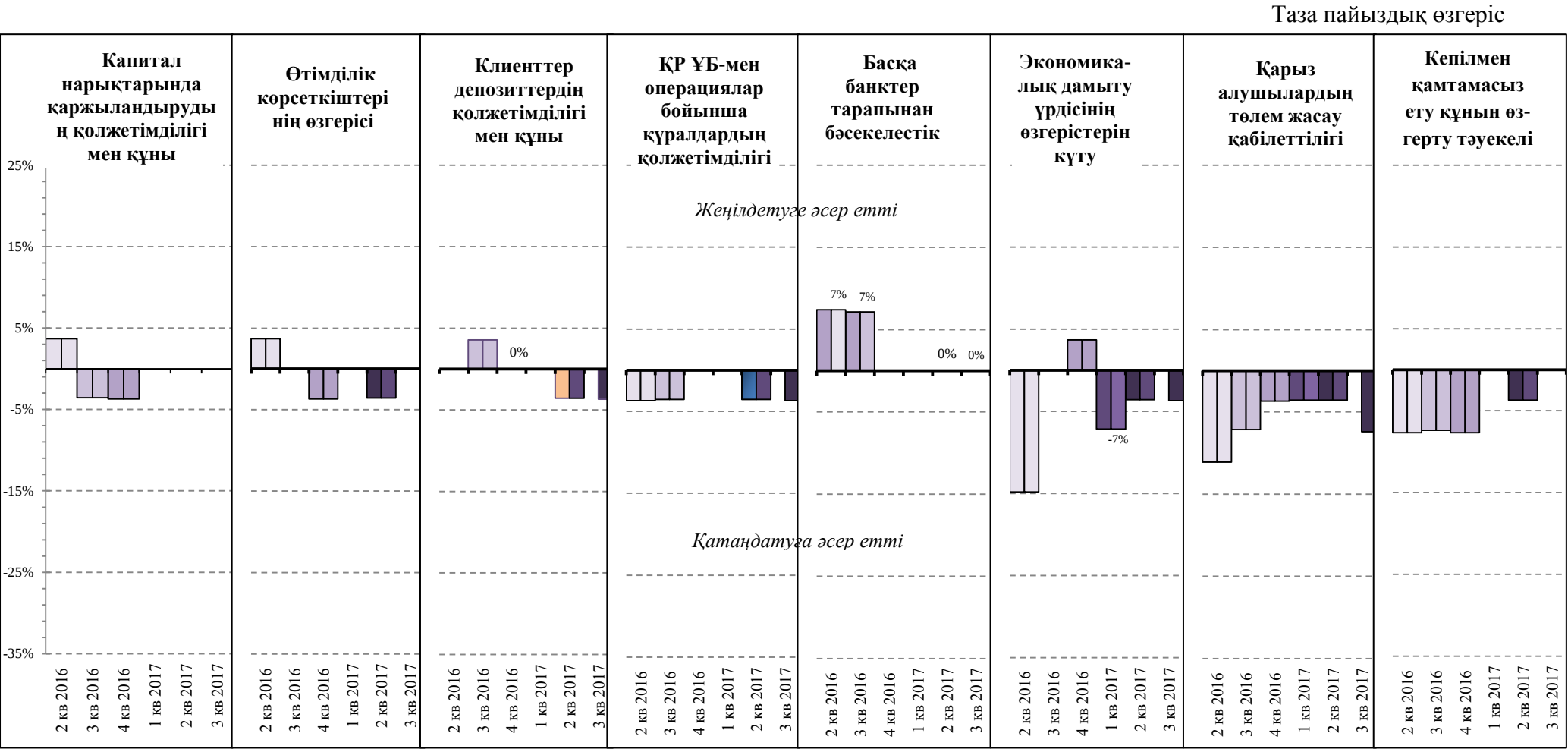
9-сурет. Ипотекалық кредиттеу бойынша кредит саясаты және ипотекалық кредиттеу талаптары.

Таза пайыздық өзгеріс

- (а) 1-суреттің астындағы ескертпені қараңыз (а).
- (б) Бөлім: I. Банктік кредиттеу нарығы, I.2. Жеке тұлғалар.
- №7 сұрақ: Төменде келтірілген ипотекалық кредиттеу талаптары соңғы 3 айда сіздің банкіңізде қалай өзгерді?
- (с) Оң таза пайыздық өзгеріс ипотекалық кредиттеу талаптарын жеңілдету белгісі болады.

10-сурет. Жекелеген факторлардың тұтынушылық кредиттеуге қатынасы бойынша кредиттік саясатқа ықпалы.

(а) 1-суреттегі ескертуді қараңыз(а).

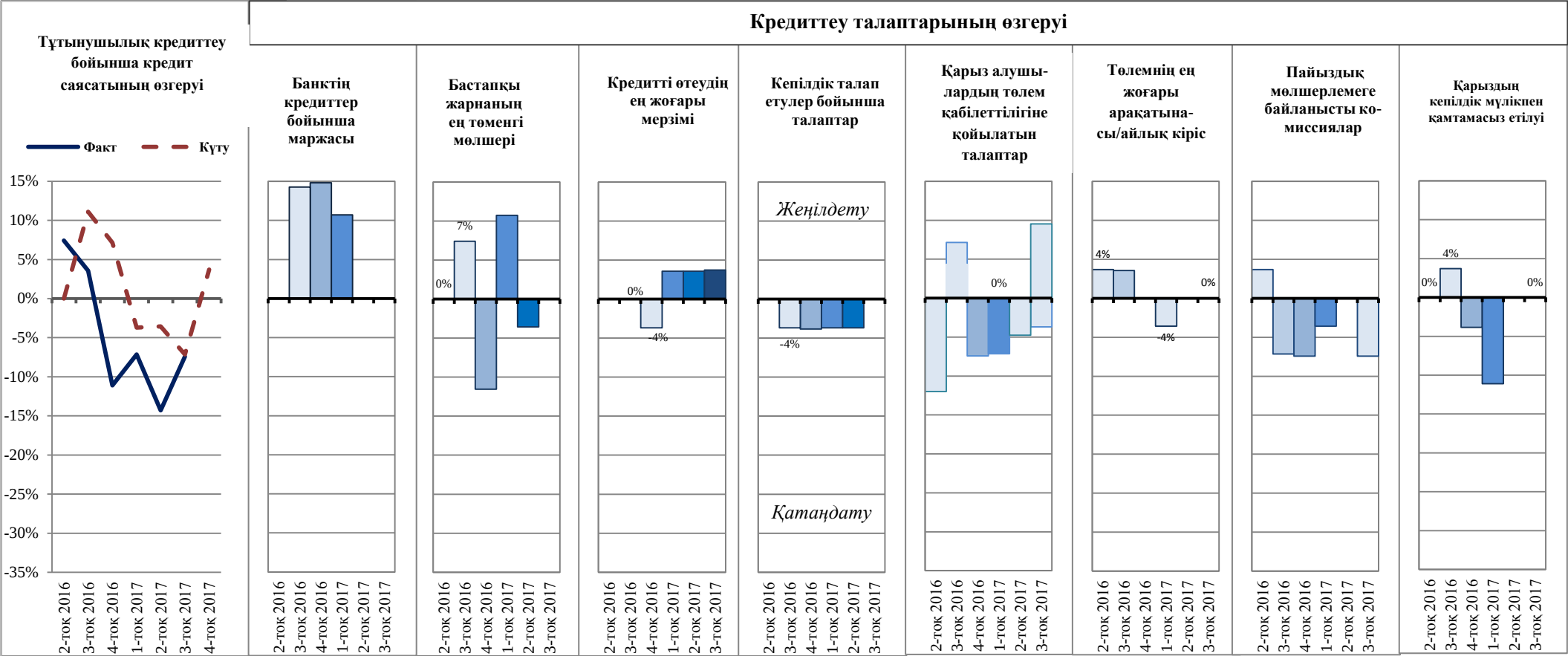
(б) Бөлім: I. Банктік кредиттеу нарығы, I.2. Жеке тұлғалар.

№8 сұрақ: Тұтынушыларды кредиттеуге қатысты төменде келтірілген факторлар сіздің банктің кредит саясатының өзгеруіне қалай ықпал етті?

(с) Оң таза пайыздық өзгеріс тұтынушылық кредиттеуге қатысты кредит саясатын жеңілдетуге оң ықпал ететін белгі болады.

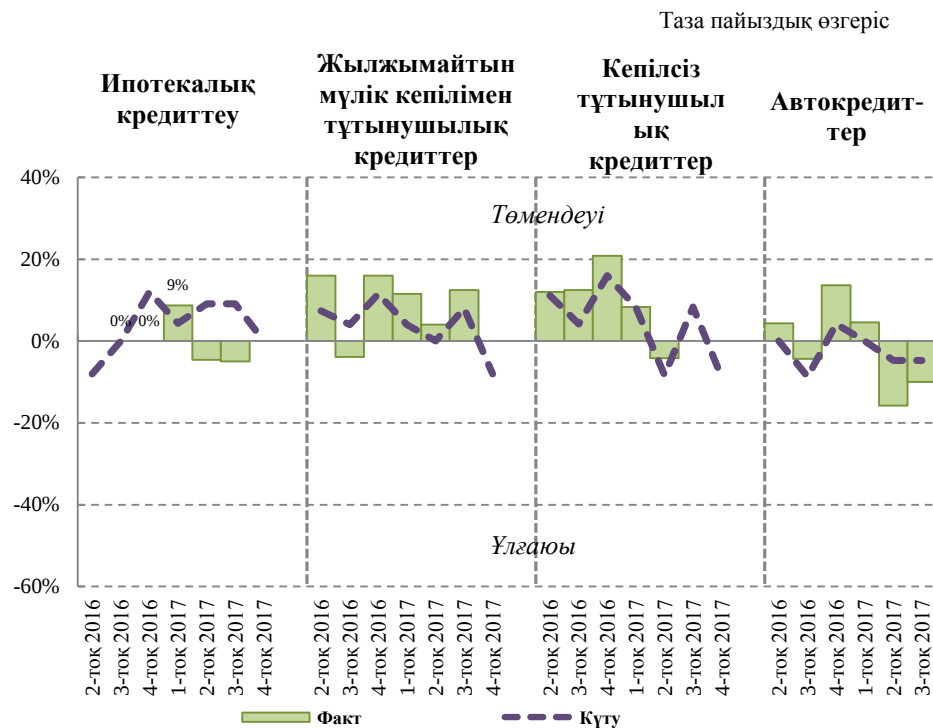
11-сурет. Тұтынушылық кредиттеу талаптары.

Таза пайыздық өзгеріс

- (а) 1-суреттегі (а) ескертуді қараңыз.
- (б) Бөлім: I. Банктік кредиттеу нарығы, I.2. Жеке тұлғалар.
- №9 сұрақ: Төменде келтірілген тұтынушылық кредиттеу талаптары сіздің банкте соңғы 3 ай ішінде қалай өзгерді?
- (с) Оң таза пайыздық өзгеріс тұтынушылық кредиттеуді жеңілдетуге белгі болады.

12-сурет. Бөлшек кредиттеу бойынша сыйақы мөлшерлемесі.

(а) 1-суреттегі (а) ескертуді қараңыз.

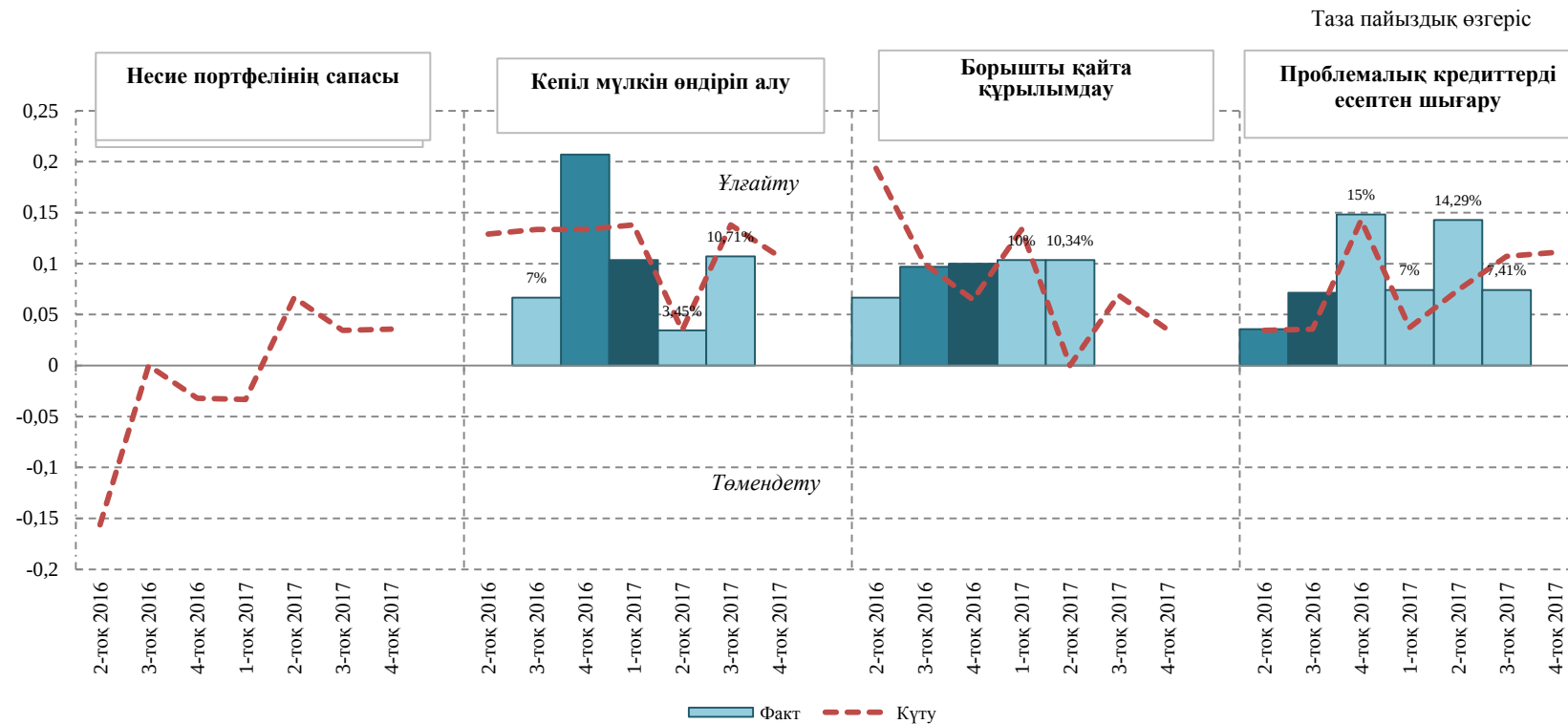
(б) Бөлім: I. Банктік кредиттеу нарығы, I.2. Жеке тұлғалар.

№10 сұрақ: Соңғы 3 айда кредиттер бойынша сыйақы мөлшерлемесі қалай өзгереді? №18

сұрақ: Сіздің ойыңызша, келесі 3 ай ішінде кредит бойынша сыйақы мөлшерлемесі қалай өзгереді?

(с) Оң таза пайыздық өзгеріс корпоративтік сектор кредиттеріне сыйақы мөлшерлемесін төмендетуге белгі болады.

13-сурет. Корпоративтік сектор бойынша несие портфелінің сапасы және кепіл мүлкін өндіріп алу, борышты қайта құрылымдау және проблемалық кредиттерді есептен шығару бойынша операциялар саны.

(а) 1-суреттегі (а) ескертуді қараңыз.

(б) Бөлім: I. Банкті кредиттеу нарығы, I.3. Несие портфелінің сапасы.

№1 сұрақ: Сіздің ойыңызша, келесі 3 айдың ішінде сіздің банкіңіздің несие портфелінің сапасы қалай өзгереді?

№2 сұрақ: Өткен 3 айдың ішінде проблемалық кредиттер бойынша кепілді мүлкті өндіріп алу бойынша операциялардың саны қалай өзгерді?

№3 сұрақ: Сіздің ойыңызша келесі 3 айдың ішінде проблемалық кредиттер бойынша кепілді мүлкті өндіріп алу бойынша операциялардың саны қалай өзгереді?

№4 сұрақ: Өткен 3 айда қарыз алушылардың борыштарын қайта құрылымдау бойынша операциялар саны қалай өзгерді?

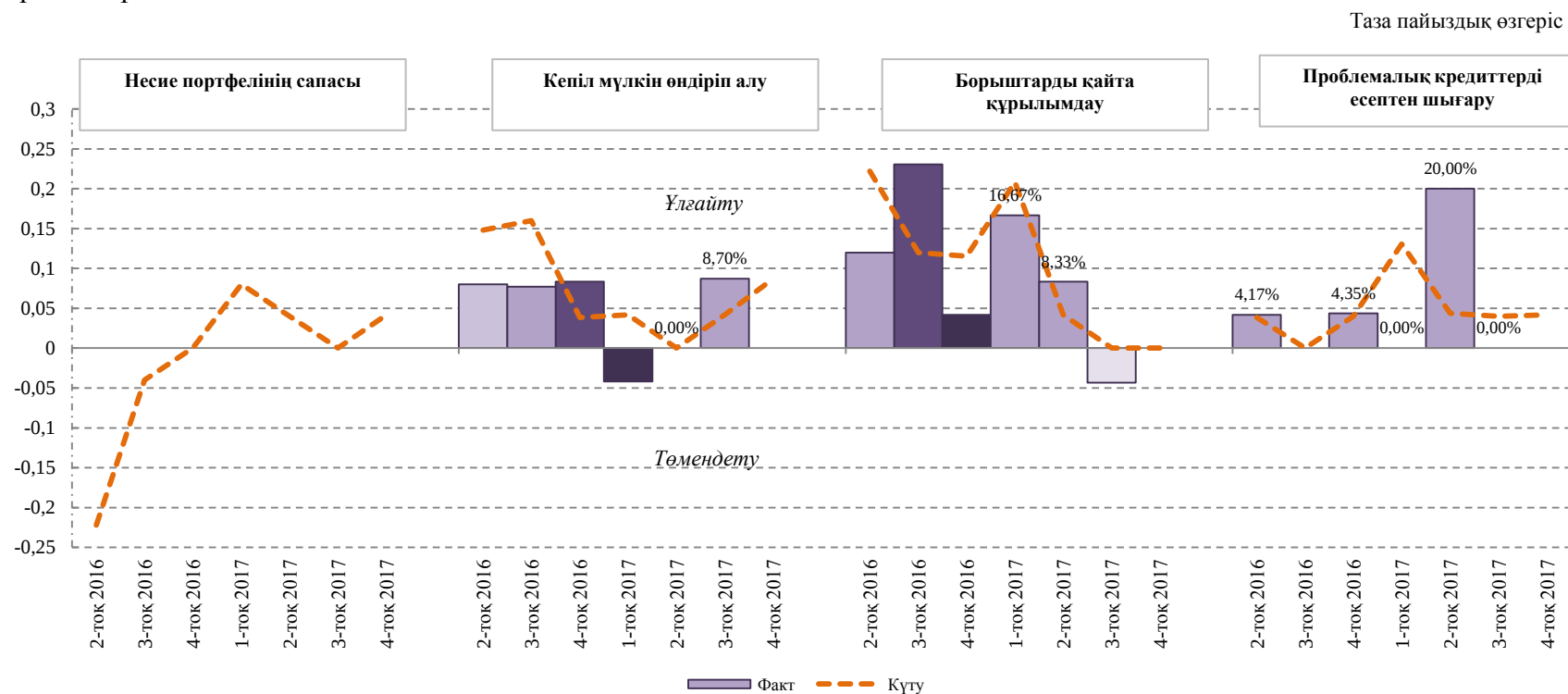
№5 сұрақ: Сіздің ойыңызша, келесі 3 айда қарыз алушылардың борыштарын қайта құрылымдау бойынша операциялар саны қалай өзгереді?

№6 сұрақ: Өткен 3 айда проблемалық кредиттерді баланстан тыс есептен шығару бойынша операциялар саны қалай өзгерді?

№7 сұрақ: Сіздің ойыңызша, келесі 3 айда проблемалық кредиттерді баланстан тыс есептен шығару бойынша операциялар саны қалай өзгереді?

(с) Оң таза пайыздық өзгеріс корпоративтік сектор бойынша несие портфелінің сапасын жақсартуға және кепіл мүлкін өндіріп алу, борыштарды қайта құрылымдау және проблемалық кредиттерді есептен шығару бойынша операциялар санын ұлғайтуға белгі болады.

14-сурет. Несие портфелінің сапасы және кепіл мүлкін өндіріп алу, борыштарды қайта құрылымдай және проблемалық кредиттерді есептен шығару бойынша операциялар саны.

(а) 1-суреттегі (а) ескертуді қараңыз.

(б) Бөлім: I. Банктік кредиттеу нарығы, I.3. Несие портфелінің сапасы.

№1 сұрақ: Сіздің ойыңызша, келесі 3 айдың ішінде сіздің банкіңіздің несие портфелінің сапасы қалай өзгереді?

№2 сұрақ: Өткен 3 айдың ішінде проблемалық кредиттер бойынша кепілді мүлкті өндіріп алу бойынша операциялардың саны қалай өзгерді?

№3 сұрақ: Сіздің ойыңызша келесі 3 айдың ішінде проблемалық кредиттер бойынша кепілді мүлкті өндіріп алу бойынша операциялардың саны қалай өзгереді?

№4 сұрақ: Өткен 3 айда қарыз алушылардың борыштарын қайта құрылымдау бойынша операциялар саны қалай өзгерді?

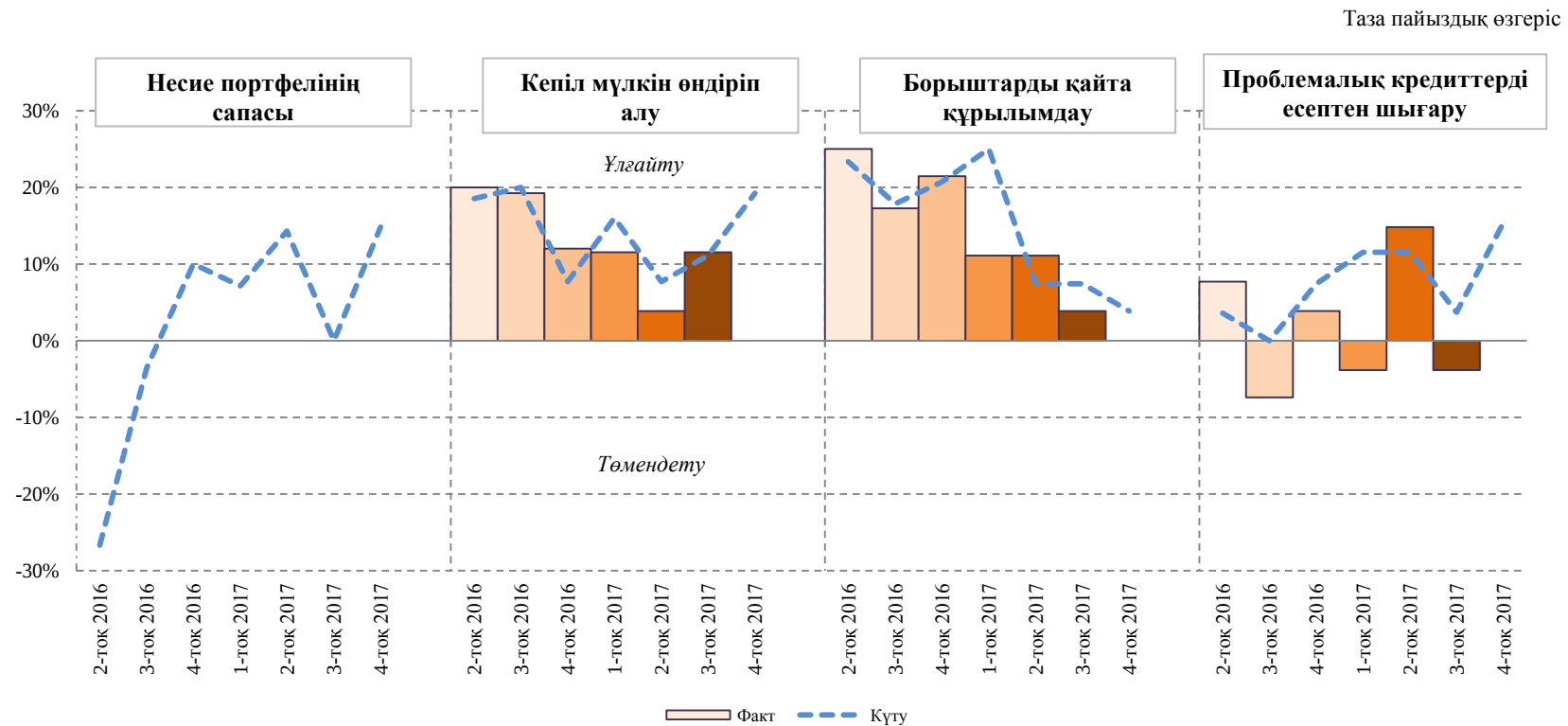
№5 сұрақ: Сіздің ойыңызша, келесі 3 айда қарыз алушылардың борыштарын қайта құрылымдау бойынша операциялар саны қалай өзгереді?

№6 сұрақ: Өткен 3 айда проблемалық кредиттерді баланстан тыс есептен шығару бойынша операциялар саны қалай өзгерді?

№7 сұрақ: Сіздің ойыңызша, келесі 3 айда проблемалық кредиттерді баланстан тыс есептен шығару бойынша операциялар саны қалай өзгереді?

(с) Оң таза пайыздық өзгеріс таза пайыздық өзгеріс несие портфелінің сапасын жақсартуға және кепіл мүлкін өндіріп алу, борыштарды қайта құрылымдау және проблемалық кредиттерді есептен шығару бойынша операциялар санын ұлғайтуға белгі болады.

15-сурет. Несие портфелінің сапасы және кепіл мүлкін өндіріп алу, борыштарды қайта құрылымдау және проблемалық кредиттерді есептен шығару бойынша операциялар саны.

(а) 1-суреттегі (а) ескертуді қараңыз.

(б) Бөлім: I. Банктік кредиттеу нарығы, I.3. Несие портфелінің сапасы.

№1 сұрақ: Сіздің ойыңызша, келесі 3 айдың ішінде сіздің банкіңіздің несие портфелінің сапасы қалай өзгереді?

№2 сұрақ: Өткен 3 айдың ішінде проблемалық кредиттер бойынша кепілді мүлкті өндіріп алу бойынша операциялардың саны қалай өзгерді?

№3 сұрақ: Сіздің ойыңызша келесі 3 айдың ішінде проблемалық кредиттер бойынша кепілді мүлкті өндіріп алу бойынша операциялардың саны қалай өзгереді?

№4 сұрақ: Өткен 3 айда қарыз алушылардың борыштарын қайта құрылымдау бойынша операциялар саны қалай өзгерді?

№5 сұрақ: Сіздің ойыңызша, келесі 3 айда қарыз алушылардың борыштарын қайта құрылымдау бойынша операциялар саны қалай өзгереді?

№6 сұрақ: Өткен 3 айда проблемалық кредиттерді баланстан тыс есептен шығару бойынша операциялар саны қалай өзгерді?

№7 сұрақ: Сіздің ойыңызша, келесі 3 айда проблемалық кредиттерді баланстан тыс есептен шығару бойынша операциялар саны қалай өзгереді?

(с) Оң таза пайыздық өзгеріс таза пайыздық өзгеріс несие портфелінің сапасын жақсартуға және кепіл мүлкін өндіріп алу, борыштарды қайта құрылымдау және проблемалық кредиттерді есептен шығару бойынша операциялар санын ұлғайтуға белгі болады.